

ISSN:1306-3111
e-Journal of New World Sciences Academy
2009, Volume: 4, Number: 4, Article Number: 1C0094

EDUCATION SCIENCES

Received: February 2009
Accepted: September 2009
Series : 1C
ISSN : 1308-7274
© 2009 www.newwsa.com

Hülya Hamurcu
Dokuz Eylul University
hulya.hamurcu@deu.edu.tr
İzmir-Türkey

SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN YARATICI DRAMAYA YÖNELİK TUTUMLARI

ÖZET

Bu çalışmada öğrencilerle drama dersinde gerçekleştirilen bazı drama uygulamalarına örnekler verilecek ve süreç sonunda ölçülen yaratıcı dramaya yönelik tutumları üzerinde tartışılacaktır. Analizler sonucunda elde edilen verilere göre; öğretmen adaylarının yaratıcı dramaya yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından farklılaşmalar gösterdiği saptanmıştır. Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri öğrenim türünün, tutum ölçeğinin sadece bir alt boyutunda anlamlı farklılık oluşturduğu gözlenmiştir. Okudukları şubeler açısından bakıldığında da bir alt boyut açısından anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Cinsiyete göre yaratıcı dramaya yönelik tutumları incelendiğinde ise 3 alt boyut açısından da anlamlı farklılıklar olduğu saptanmıştır. Çalışmada elde edilen bulgular geçmiş çalışmalarla karşılaştırılarak çeşitli önerilerde bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sınıf Öğretmenliği Bölümü Öğrencileri,
Drama Uygulamaları, Yaratıcı Dramaya Yönelik
Tutumlar, Drama, Sınıf Öğretmeni Adayı

ATTITUDES OF CLASS TEACHER DEPARTMENT STUDENTS' TOWARDS DRAMA

ABSTRACT

In this study, some practices of drama undertaken by students in drama lessons will be exemplified, and their attitude towards creative drama will be discussed at the end. Data obtained from analysis demonstrates that attitude of the candidate teachers towards creative drama vary depending on variables. It was observed that the kind of education that the teacher candidates received created a significant difference only in the one dimension of the attitude scale. When considered in terms of the classrooms they study, it is observed that the significant differences arise with respect to only one dimension. When their attitudes towards creative drama were examined in terms of gender, it is identified that the significant differences arise with respect to all three dimensions. Findings of the study were compared with previous studies and several recommendations are made in light of the results.

Keywords: Students of Class Teacher Training Department,
Practices of Drama, Attitude towards Creative Drama,
Drama, Candidate Classroom Teacher

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Drama kelimesi Yunanca "Dran" ve "Dranein" kelimelerinden kök alan ve yapmak, etmek, eylemek anlamına gelen bir terimdir (MEB, 2003:8). Ülkemizde Drama kavramının tanımları alan yazında çok farklı içeriklerde yapılmakta (San,2004; San,2002; Üstündağ, 1997) ve farklı başlıklarda sınıflanabilmektedir. Önder (2003:32) eğitim sürecinde kullanılan ve eğitimsel bir amaca yönelik hazırlanan drama uygulamalarına Eğitici drama tanımlamasını daha uygun görmektedir. Bu çalışmada ise; Drama teriminin çalışmalarda uygulanan gerek Yaratıcı drama ve gerekse de Eğitici drama uygulamalarını kapsadığı düşünülmektedir. Sonuç olarak drama bir canlandırma sürecidir ve bu süreçte hem yaratıcılık işe koşulmakta ve hem de bir amaca ulaşmaya çalışıldığı için eğitici söz konusu olmaktadır. San'ın (2002:81-88)'de belirlediği gibi drama oturumlarında gerçekleştirilen çalışmalar sırasında ısınma, rahatlama, pandomim, oyunlar, doğaçlamalar vb.- bireysel ve grupsal yaratıcılık ön plandadır. Sürecin gelişimi, neler yaşanabileceği önceden öngörülemez.

Bu nedenlerle; bu çalışmada da gerçekleştirilen drama oturumlarının içeriği ister eğitimsel, ister süreç draması ya da yaratıcı drama olsun tümünde "yaratıcılığın" ön planda olduğu varsayılmıştır. Lider planı ya da temayı belirlemiş ancak süreç her grubun kendi iç dinamiğine göre farklı şekillerde ve farklı oyunsu süreçlerle, yaratmalarla yaşanmıştır. Adıgüzel'e göre de yaratıcı drama çalışmalarına katılanlar için yaş önemli değildir, onlar yaratıcı oyunlar oynayabilmekte, hayal güçlerini geliştirebilmekte, işbirliği yapabilmekte, duygularını sağlıklı bir şekilde boşaltabilmekte-deşarj olabilmekte- ve bağımsız düşünebilmektedirler. Ayrıca ona göre drama çalışmalarında sonuçtan çok süreç önemlidir çünkü drama aşamaları sırasında bireyler yaşadıkları anları gözden geçirip içsel irdelemeler yapmakta ve kendi yaşamlarında bilinçli, istekli yeni düzenlemeler oluşturabilmektedirler. Bu noktada değerlendirme anları sürecin tümünü kapsayabilmektedir. Drama lideri katılımcılardaki olası gelişimleri ortaya çıkarabilecek bir yöntem izlemelidir (2002:166-171). Böylece dramanın temel amaçları içerisinde yer alan bireyin kendi gelişimine yönelik kazanımları da hayata geçebilecektir.

Drama çalışmalarının Türkiye'deki ilk isimlerinden biri olan San'a (2004:3-5) göre anlatımın eylemle gerçekleştirildiği anların oluştuğu bu süreçte -yani drama oturumlarında- bireyler olay ve durumları canlandırmakta, sorgulamakta ve değerlendirebilmektedirler. Bu yönüyle Drama çalışmaları öğretmen adaylarına ileride yaşanabilecek olası durumlar için bir yol gösterici olabilmektedir.

Uşaklı'ya (2007:4) göre de drama insanın hayatını kapsayan bir iletişim, etkileşim sürecidir. Bu sürecin insan hayatındaki farklı değişkenler üzerindeki etkileri de yıllardır alanda yapılan çalışmaların konusunu oluşturmuştur.

Alan yazındaki çalışmalar incelendiğinde; dramanın eğitimde kullanımıyla birlikte derse yönelik tutum, ders başarısı, yaratıcılık, dil becerileri ve sosyalleşme gibi faktörler üzerindeki etkilerini ele alan çeşitli araştırmalara rastlanmaktadır. Bunların pek çoğunda, sorgulanan değişken üzerinde drama yönteminin genelde olumlu yönde etkilenmeler yarattığı saptanmıştır (Ömeroğlu, 1990; Üstündağ, 1997; Şahin ve Oktay, 1998; Koç, 1999; Selvi ve Öztürk, 2000; Aylıkçı Şimşek, 2001; Özsoy, 2003; Tokgöz, 2003; Sağırlı ve Gürdal, 2004; Özer, 2004; Oğur ve Bağcı Kılıç, 2005; Özdemir ve Üstündağ, 2007; Susar Kırmızı, 2007; Yavuzer, Dikici ve Gündoğdu, 2008); Gencel, 2009; Şahbaz ve Hamurcu 2009).

Öğretmenlerin Yaratıcı dramayı algılama biçimlerini ve bu yönetime ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla çalışma yapan Kraemer

(2001)'in elde ettiği sonuçlara göre; öğretmenlerin tekniğe yönelik tutumlarının uygulamayı etkilediği ve derslerde yaratıcı drama kullanılmasının etkili bir yöntem olduğu belirlenmiştir(akt. Susar Kırmızı, 2007:61).

İlköğretimde çalışmakta olan öğretmenlerin drama uzmanlarına yönelik görüş ve tutumlarını belirlemeye çalışan Sextou(2002) 511 kişiye ölçek uygulamıştır. Elde edilen bulgulara göre, öğretmenlerin %67,3'ü drama uzmanlarına gerek olduğunu belirtmektedir. Ayrıca hizmet içi drama eğitimi verilmesini uygun bulanlar da %27,6'dır. Ölçeği yanıtlayan öğretmenlerin %35,4'ü de okullarında drama uzmanları ile birlikte çalışmak istediklerini belirtmişlerdir. Sonuç olarak Sextou bu çalışması ile Yunanistan'da öğretmenlerin ilköğretimde drama etkinliklerinin uygun olduğunu düşündüklerini ve bu konuda farklı kesimlerden (drama uzmanları, üniversiteler vb.) destek istediklerini belirlemiştir.

Alan yazında ayrıca öğretmen adaylarının dramaya yönelik tutumlarını ve bu tutumların bazı değişkenlere göre farklılaşmalarını inceleyen araştırmalarda bulunmaktadır. Can ve Cantürk-Günhan (2009:34-43) öğretmen adaylarının yaratıcı drama kullanmaya yönelik öz yeterliklerini ölçmek amacıyla bir ölçek geliştirme çalışması yapmışlardır. 178 öğretmen adayıyla yaptıkları uygulamalar sonucunda geliştirdikleri ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğini 0,96 (Cronbach-alpha değeri) bulan araştırmacılar ölçeğin uygulanabilir olduğunu belirtmişlerdir.

Ünal (2004:1-15) ise kendi geliştirdiği bir tutum ölçeği ile sınıf öğretmeni adaylarının dramaya yönelik tutumlarını belirlemeye çalışmıştır. 15 maddelik bu ölçeğe öğretmen adaylarının verdikleri cevaplar maddeler bazında analiz edilmiştir. Buna göre son sınıf öğrencilerinden oluşan 154 öğretmen adayının öğretim şekli, cinsiyet ve okul başarısı açısından tutumlarında farklılıklar olduğu görülmüştür. Ancak genel olarak bakıldığında öğretmen adaylarının dramaya yönelik olumlu tutumlara sahip oldukları gözlenmiştir. Toplamda ve 6 maddede kız öğrencilerinin tutumlarının daha olumlu olduğu görülmüştür. Öğretim şekli ve başarı açısından ise sadece 1'er maddede farklılaşma saptanmıştır.

Hamurcu (2008:965-975) tarafından yapılan bir çalışmada ise "Yaratıcı dramanın sınıf öğretmeni adaylarının fen öğretiminde öz yeterlik inançlarına etkileri" ele alınmıştır. Çalışmada Nicel ve Nitel araştırma yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Sınıf öğretmeni adaylarının fene yönelik öz yeterlik inançları likert tipi bir ölçekle belirlenmeye çalışılmış, yaratıcı dramaya yönelik görüşleri de açık uçlu sorularla alınmıştır. Sorulara verilen cevapların üzerinde içerik analizi gerçekleştirilmiştir. Bir dönem süren uygulamadan önce ve sonra ölçümler yapılmıştır. Elde edilen bulgulara göre; yaratıcı drama uygulamalarının fen öğretiminde öz yeterlik inançları üzerinde sadece "Sonuç beklentisi" alt boyutunda istatistiksel açıdan anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Her iki alt boyutta da son test puanları ön test puanlarına göre artmışsa da "Özyeterlik inancı" alt boyutunda anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Açık uçlu soruların analizinde ise; öğretmen adaylarının drama uygulamalarının kendilerine sağladığı kazanımları açıkça ifade ettikleri görülmüştür. Öğretmen adaylarının görüşlerindeki olumlu yöndeki değişimler ön ve sonda uygulanan sorulara verilen cevapların nitel analizlerinde net olarak görülebilmektedir.

Hamurcu (2009:206-207)'da ise Sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcı dramaya yönelik tutumlarını belirlemeye çalışmıştır. Araştırma DEÜ Buca Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Anabilim dalında, 2006-2007 öğretim yılı güz döneminde ilköğretimde Drama derslerini alan 4 şubede yürütülmüştür. Çalışma grubu 132 öğretmen

adayından-son sınıf öğrencileri- oluşmaktadır. Öğretmen adaylarının Yaratıcı Dramaya karşı tutumları Okvuran (2000) tarafından geliştirilmiş olan 5'li Likert tipi bir ölçekle belirlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, öğretmen adaylarının yaratıcı dramaya yönelik tutumlarında 11 haftalık uygulama sonucunda olumlu yönde bir değişim meydana gelmiştir. Öğretmen adaylarının öğrenim türünün ise, tutum ölçeğinin sadece bir alt boyutunda anlamlı farklılık oluşturduğu gözlenmiştir. Okudukları şubeler açısından bakıldığında ise; 3 alt boyut açısından da anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Cinsiyete göre yaratıcı dramaya yönelik tutumları incelendiğinde de 3 alt boyut açısından anlamlı farklılıklar olduğu saptanmıştır.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Görüldüğü gibi alan yazında öğretmen adaylarının dramaya yönelik tutumlarını ele alan çok fazla araştırma bulunmamaktadır. Ayrıca Eğitim Fakültelerindeki yeni program çalışmalarında Drama dersinin dönemi de değiştirilmiştir. Sınıf öğretmenliği anabilim dallarında 2006 yılına kadar 4. sınıfta okutulan ders artık (2008-2009) 3. sınıflarda okutulmaktadır (2 teorik-2 uygulama olarak). Araştırmacı yıllardır okuttuğu bu derslerde öğretmen adaylarının dramaya yönelik görüş, düşüncelerini ve drama uygulamalarının farklı değişkenlerle ilişkilerini incelediğinden; ilk kez bu öğretim dönemi 3. sınıflarda okutulan drama derslerinin de etkilerini ele almak amacıyla çalışmayı gerçekleştirmiştir.

Bu nedenle Drama dersinde gerçekleştirilen drama uygulamalarının "Sınıf öğretmenliği öğrencilerinin Yaratıcı Dramaya Yönelik Tutumları üzerinde etkileri nelerdir?" sorusu araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

3. YÖNTEM (METHOD)

Çalışmada Karasar'ın (2006:77) belirlediği araştırma modellerinden biri olan; Tarama modeli uygulanmıştır. Bu modelde araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılmaktadır. Böylece var olan durumun yapısı aynen betimlenebilmektedir. Bu çalışmada da sınıf öğretmeni adaylarının almış oldukları drama dersinden sonra dramaya yönelik tutumlarının belirlenmesi ve çeşitli değişkenler açısından farklılıklarının irdelenmesi amaçlanmaktadır.

3.1. Araştırmanın Problemi (Problem of the Research)

"İlköğretimde drama dersinde gerçekleştirilen drama uygulamalarının Sınıf öğretmenliği öğrencilerinin Yaratıcı Dramaya Yönelik Tutumları üzerinde etkileri nelerdir?" sorusu bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır. Ayrıca; araştırmada öğrencilerin yaratıcı dramaya yönelik tutumlarında okunmakta olan öğrenim türü, cinsiyet ve okunulan şubeler gibi farklı değişkenlere göre ortaya çıkabilecek değişimlerde alt problemler şeklinde ele alınacaktır. Tüm bunlar aşağıda alt problemler şeklinde ifade edilmektedir.

- **Alt problem:** Sınıf öğretmenliği öğrencilerinin Yaratıcı Dramaya Yönelik Tutumları nasıldır?
- **Alt problem:** Öğrenim türü öğrencilerin Yaratıcı Dramaya Yönelik Tutumları üzerinde anlamlı bir etki yapmakta mıdır?
- **Alt problem:** Öğrenim gördükleri şubelerin öğrencilerin Yaratıcı Dramaya Yönelik Tutumları üzerinde anlamlı bir etkisi var mıdır?
- **Alt problem:** Öğrencilerin cinsiyetinin Yaratıcı Dramaya Yönelik Tutumları üzerinde anlamlı bir etkisi var mıdır?

3.2. Örneklem ve Özellikleri (Sample and Specifications)

Çalışma Buca Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Anabilim dalında, 2008-2009 öğretim yılı güz döneminde araştırmacının Drama derslerini okuttuğu 4 şubede yürütülmüştür. Üçüncü sınıflarda 241 öğrenci okumaktadır ancak verilerin analizi ölçekleri eksiksiz dolduran öğrenciler üzerinde yürütüldüğünden n:216 öğretmen adayından oluşmuştur. Ulaşılan bu sayı belirlenen evrenin yaklaşık % 90'ını oluşturmakta olup, oldukça yeterli bir oranı göstermektedir. Aşağıdaki Tablo-1'de örneklemin özellikleri verilmektedir.

Tablo. 1 Örneklemin özellikleri
(Table. 1 Sample specifications)

Özellik	Gruplar	n	Toplam
Cinsiyet	Kız	83	216
	Erkek	133	
Öğretim türü	Gündüz	116	
	İkinci öğretim	100	
Şubeler	1	52	
	2	64	
	3*	49	
	4*	51	

* İkinci öğretim sınıflarıdır.

3.3. Drama Çalışmalarının Uygulanışı (Implementation of Drama Studies)

Drama dersi bir dönem boyunca (yani 14 hafta) sürmüştür. Buca Eğitim Fakültesinde ara sınav uygulamaları dönemin 7. veya 8. haftaları arasında yapıldığından 1 hafta sınava, ilk haftada tanışma ve dersin işlenmesi ile ilgili bilgi vermeye ayrılmıştır. Dönemin son haftasında drama ölçeği uygulanmış ve genel bir değerlendirmesi yapılmıştır. Toplam drama oturumları 11 (11x 180 dakika) hafta sürmüştür. Derslerde öğrencilerle gerçekleştirilen drama uygulamaları ile onların drama tekniklerini bire bir yapmaları sağlanmaya çalışılmıştır. Son 3-4 haftada ise öğrenciler gruplar halinde kendileri drama oturumları planlamış ve uygulamışlardır. Tüm bu drama çalışmaları sırasında dersi veren öğretim elemanı (drama liderlik eğitimi almıştır) sürece bizzat katılmış ve sonrasında da grupla yaşananlar üzerinde konuşmuştur. Sonda gerçekleştirilen bu değerlendirme sürecinde özellikle grubun seçilen drama tekniklerinin amaca uygunluğu ve olası başka teknikler üzerinde görüş bildirmeleri istenmiştir. Drama uygulamaları sırasında gerek yaratıcı dramaya ve gerekse de eğitici dramaya uygun etkinlikler gerçekleştirilmiştir (ekte bu uygulamalardan üç örnek verilmektedir). Tüm gruplar ve lider her ders uyguladığı drama oturumlarını yazılı hale getirerek tüm grupla paylaşmıştır. Bu yolla öğretmen adaylarına mezun olduklarında yararlanabilecekleri birer kaynak yaratılmaya çalışılmıştır.

3.4. Veri Toplama Aracı (Data Collection Instrument)

Çalışmada kullanılan ölçek Okvuran (2000) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 5'li Likert tipidir. "Yaratıcı Drama Tutum Ölçeği'nin" geliştirilmesi sırasında faktör analizi, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Toplam 45 maddeden (30 olumlu 15 olumsuz) oluşan ölçek 3 alt boyuta (faktör) sahiptir. Bu alt boyutların iç tutarlık (güvenirlik) katsayıları da; "Genel tutumlar" alt boyutu için Cronbach-alpha değeri 0.88, "Bireye yönelik tutumlar" alt boyutu 0.85 ve "Eleştirel tutumlar" alt boyutunda ise 0.78 olarak bulunmuştur (Okvuran, 2000:61-71). Buca Eğitim Fakültesi'nde gerçekleştirilen çalışma sırasında örneklemden elde edilen veriler

üzerinde de benzer analizler yapılmıştır. Buna göre güvenilirlik katsayıları; Genel tutumlar alt boyutunda 0.77, Bireye yönelik tutumlarda 0.83, Eleştirel tutumlarda 0.83 ve toplamda da 0.85'tir. Ulaşılan bu sonuçların Okvuran'ın (2000) elde ettiğine benzer olduğu ve buna dayanılarak ta ölçeğin geçerli ve güvenilir ölçümler yaptığı söylenebilir.

Ölçeğin sahip olduğu üç alt boyut hakkında kısaca bilgi verilecek olursa; Genel tutumlar alt boyutunda 20 madde bulunmaktadır. Bu alt boyutta dramanın bireylerin sosyal yaşantılarına ilişkin tutumlarını içeren cümleler yer almaktadır. Örneğin diğerlerine yönelik güveni artırması, oyun oynama hazzı vermesi, eğlenceli bir ortam yaratması, iyimserlik duygusu oluşturmaları vb.dir. Bireye yönelik tutumlar alt boyutu ise 13 maddeden oluşmuştur. Bu maddeler bireyin kendisine dönük olumlu ya da olumsuz tutum cümlelerini içermektedir. Örneğin, rahatlama duygusu oluşturmaları, paylaşma isteğini artırması, bireyin kendisini başarılı bulması veya katılımcıyı rahatsız etmesi vb.dir. Son alt boyut ise 12 maddeden oluşmakta ve Eleştirel tutumlar olarak tanımlanmaktadır. Bu boyuttaki cümleler genelde eleştirel cümlelerden oluşmaktadır. Örnek verilecek olursa; kuramsal çalışmanın gereksizliği, katılımcıları ürkütmesi, iletişim kurma becerilerini ve duyarlılığını artırmaması vb.dir (Okvuran,2000:65-66).

3.5. Verilerin Analizi (Data Analysis)

Ölçeklerden elde edilen puanlar bilgisayar ortamına aktarılmış ve SPSS 11.00 paket programından yararlanılarak analizler gerçekleştirilmiştir. Puanlar üzerinde aritmetik ortalama, standart sapma, t-testi, tek yönlü varyans analizi, Scheffe testi uygulanmış, f ve p değerleri hesaplanmıştır. İlişkilerde önem denetimi içinde $p < .05$ düzeyi temel alınmıştır.

4. BULGULAR, YORUM VE ÖNERİLER (FINDINGS, COMMENTS AND SUGGESTIONS)

Bu bölümde çalışmanın alt problemlerine yönelik elde edilen verilerin istatistiksel çözümlenmeleri ve bu bulgularla ilgili yorumlara yer verilmiştir. Ayrıca bölümün sonunda araştırmadan elde edilen bulgular ışığında çeşitli önerilerde bulunmaktadır.

- **1. Alt problem:** Sınıf öğretmenliği öğrencilerinin Yaratıcı Dramaya Yönelik Tutumları nasıldır?

Öğrencilere drama dersinin bitiminde uygulanan ölçekten alt boyutlar ve toplamda almış oldukları puanlara ait dağılım Tablo 2'de verilmektedir. Tablo da olası puanlar* olarak verilen rakamlar her alt boyutun 1-5 puan arasında toplamda alabileceği puan değerini göstermektedir.

Tablo 2. Öğrencilerin yaratıcı dramaya yönelik tutumlarına ait puanların dağılımı

(Table.2 Distribution of students' points regarding their attitude towards creative drama)

Ölçeğin boyutları	\bar{X}	Ss	En düşük ve en yüksek puanlar	Ranj	Olası Puanlar*
Genel tutumlar	87,06	7,69	65-100	35	20-100
Bireye yönelik tutumlar	54,18	5,34	39-65	26	13-65
Eleştirel tutumlar	49,11	5,61	26-60	34	12-60
Toplam ölçek	190,35	16,53	144-225	81	45-225

Yukarıdaki tablo incelendiğinde ölçeğin tüm alt boyutlarında elde edilen puanların aritmetik ortalamalarının, genel olarak Katılıyorum puanından yüksek olduğu görülmektedir. Bir öğrenci eğer tümüyle katılıyorum seçeneğini işaretlerse Genel tutumlar alt boyutunda $4 \times 20 = 80$ puan, Bireye yönelik tutum alt boyutunda $4 \times 13 = 52$, Eleştirel tutumlar alt boyutunda ise; $4 \times 12 = 48$ ve Toplamda da $4 \times 45 = 180$ puan alabilecektir. Tablodan da görülebileceği gibi genelde aritmetik ortalamalar bu değerlerden büyüktür ($87,06 > 80$, $54,18 > 52$, $49,11 > 48$ ve toplamda da $190,35 > 180$). Bu durumda öğrencilerin yaratıcı dramaya yönelik tutumlarının olumlu yönde olduğu söylenebilmektedir. Özellikle öğrencilerin ölçeğin toplamından aldıkları en düşük puan değerlerinin alınabilecek minimum puanlara göre oldukça yüksek olması bu düşüncemizi doğrulamaktadır. Elde edilen bu sonuçlar araştırmacı tarafından daha önce 4. sınıflar düzeyinde yapılan çalışmanın bulgularıyla benzerlik göstermektedir (Hamurcu,2009:206-207).

Sonuç olarak öğretmen adaylarıyla bir dönem boyunca sürdürülen drama çalışmalarının onların dramaya yönelik tutumları üzerinde olumlu etkilenmeler oluşturduğu söylenebilmektedir.

- **2. Alt problem:** Öğrenim türü öğrencilerin Yaratıcı Dramaya Yönelik Tutumları üzerinde anlamlı bir etki yapmakta mıdır?

Örnekleme oluşturan 4 sınıftaki öğretmen adaylarından 116'sı gündüz öğretiminde (G) ve 100'ü de ikinci öğretimde (İÖ) öğrenim görmekteydi. Dersi aynı öğretim elemanı okutmasına rağmen öğretim türünün tutumlar üzerinde etkisinin olup olmadığını ortaya koymak amacıyla da bağımsız örneklemler için t-testi analizi gerçekleştirilmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo 3'te verilmektedir.

Tablo 3. Öğrenim türüne göre öğrencilerin yaratıcı dramaya yönelik tutum puanlarına ait t-testi analizi sonuçları
(Table 3. T-Test analysis results of attitude points of students towards creative drama by education type)

Ölçeğin boyutu	n	\bar{X}	Ss	T değeri	p değeri
Genel tutumlar	G: 116	85,66	7,22	-2,944	,004*
	İÖ: 100	88,69	7,93		
Bireye yönelik tutumlar	G: 116	53,78	5,50	-1,201	,231
	İÖ: 100	54,65	5,14		
Eleştirel tutumlar	G: 116	48,74	5,88	-1,031	,304
	İÖ: 100	49,53	5,27		
Toplam ölçek	G: 116	188,17	16,92	-2,099	,037*
	İÖ: 100	192,87	15,79		

* $p < .05$ düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 3'ten de görülebileceği gibi iki grup arasında en azından Genel tutumlar alt boyutunda ve ölçeğin toplamında $p < .05$ düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Aritmetik ortalamalar incelendiğinde bu farklılığın genelde ikinci öğretim görmekte olan öğrenciler lehine olduğu görülebilmektedir. Tablodan da açıkça görülebildiği gibi tüm alt boyutlarda bu grubun puanları gündüz öğretim görmekte olan gruba göre daha yüksektir. Elde edilen bu sonuçlar Hamurcu (2009:206-207)'de ulaşılan bulgularla benzerlik göstermektedir. Hamurcu(2009)'da da genel tutumlar alt boyutunda ikinci öğretim öğrencileri lehine anlamlı farklılıklara ulaşılmıştı. 132 öğretmen adayıyla (4. sınıf) gerçekleştirilmiş olan o çalışmada da benzer sonuçlara ulaşılması düşündürücüdür. Elde edilen bu bulgular; ikinci öğretimde okumak için oldukça yüksek sayılabilecek bir öğrenim harcı ödemekte olan öğrencilerin derslere katılımda gösterdikleri ve öğretim elemanınca gözlemlenen istekliliklerinin dramaya yönelik tutumlarına da

yansıdığını düşündürmektedir. Ayrıca uygulanmakta olan ikinci öğretimde %10'luk başarı dilimine giren öğrencilerin öğrenim harçlarının gündüz öğrenimi düzeyinde alınması uygulamasının da bu grubun notlarını yükseltmek için daha istekli olmalarında (derslere yönelik daha olumlu tutum içinde olmalarında) bir etken olduğu söylenebilir.

- **3. Alt problem:** Öğrenim gördükleri şubelerin öğrencilerin Yaratıcı Dramaya Yönelik Tutumları üzerinde anlamlı bir etkisi var mıdır?

Sınıf Öğretmenliği Anabilim dalında üçüncü sınıflarda 2 gündüz ve 2'de gece şubesi bulunmaktadır. Bu dört şubeye de aynı öğretim elemanınca drama dersi okutulmaktaydı. Şubelere dağıtım genelde öğrenci numaralarının son rakamlarına göre yapılmakta olmasına rağmen derslerin işlenişinde bazen grup sayılarındaki farklılıklardan bazen de grubun iç dinamiklerinden kaynaklanan farklılaşmalar yaşanabilmektedir. Bu nedenle şubelerdeki öğrencilerin dramaya yönelik tutumları arasındaki olası farklılıkların da belirlenebilmesi için tek yönlü varyans analizi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 4'te şubelere göre öğrencilerin tutum ölçeğinden aldıkları puanların aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları verilmektedir.

Tablo 4. Okudukları şubelere göre öğrencilerin yaratıcı dramaya yönelik tutum puanlarının dağılımı
(Table 4. Distribution of students' points regarding their attitude towards creative drama by classes)

Ölçeğin boyutu	n*	\bar{X}	Ss
Genel tutumlar	1: 52	85,31	7,83
	2: 64	85,94	6,73
	3: 49	89,20	7,47
	4: 51	88,19	8,39
Bireye yönelik tutumlar	1: 52	54,48	5,03
	2: 64	53,20	5,83
	3: 49	54,47	5,16
	4: 51	54,82	5,16
Eleştirel tutumlar	1: 52	48,88	5,37
	2: 64	48,63	6,30
	3: 49	49,31	5,59
	4: 51	49,75	4,99
Ölçeğin toplamı	1: 52	188,67	16,68
	2: 64	187,77	17,23
	3: 49	192,98	15,36
	4: 51	192,76	16,33

* Tabloda yer alan ilk iki şube gündüz öğretimi ve son iki şubede gece öğretimidir.

Tablo 4 incelendiğinde şubelerin aritmetik ortalamaları arasında küçükte olsa bazı farklılıklar olduğu görülebilmektedir. Bu farklılığın anlamlı olup olmadığını ortaya koyabilmek için uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçları da Tablo-5'te verilmektedir.

Tablo. 5 Okudukları şubelere göre öğrencilerin yaratıcı dramaya yönelik tutum puanlarına ait tek yönlü varyans analizi sonuçları
(Table. 5 One way variance analysis results of students' points regarding their attitude towards creative drama by classes)

Ölçeğin boyutu	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F değeri	p değeri
Genel tutumlar	Gruplar arası	531,392	3	177,131	3,084	,028*
	Grup içi	12176,825	212	57,438		
	Toplam	12708,218	215			
Bireye yönelik tutumlar	Gruplar arası	91,002	3	30,334	1,065	,365
	Grup içi	6036,956	212	28,476		
	Toplam	6127,958	215			
Eleştirel tutumlar	Gruplar arası	40,149	3	13,383	,422	,737
	Grup içi	6722,402	212	31,709		
	Toplam	6762,551	215			
Ölçeğin toplamı	Gruplar arası	1209,876	3	403,292	1,485	,220
	Grup içi	57561,083	212	271,515		
	Toplam	58770,958	215			

*p< .05 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 5'ten görülebileceği gibi sadece Genel tutumlar alt boyutunda şubeler arasında anlamlı farklılık oluşmuştur. Elde edilen bu bulgular Hamurcu (2009:206-207)'in sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Şubeler arasında geçmişte ya da bu araştırma sürecinde oluşan farklılıkların grupların kendi iç dinamiklerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Diğer alt boyutlarda ve ölçeğin toplamında şubeler açısından farklılaşma görülmemektedir. Bu sonuç dersi okutmakta olan öğretim elemanınca sevindirici bulunmuştur. Sonuçta 4 farklı şubede benzer öğretim sürecinin- özellikle drama oturumlarının içeriği göz önüne alındığında - yaşanabilmesi önemli görülmüştür. Ayrıca Genel tutumlar alt boyutunda belirlenen bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu bulabilmek amacıyla da post hoc testi gerçekleştirilmiştir. Ancak yapılan Scheffe analizi sonucuna göre 1. şube ile 3. şube arasında görülen (I-J: -3,8964 ve p= .087) farklılığın p>.05 olması nedeniyle anlamlı olmadığı belirlenmiştir.

Sonuç olarak ölçeğin sadece bir alt boyutunda şubeler arasında çıkan bu anlamlı farklılığın 3. şubeyi oluşturan (gece öğretimindeki) grubun yapısından kaynaklandığı düşünülmektedir.

- **4. Alt problem:** Öğrencilerin cinsiyetinin Yaratıcı Dramaya Yönelik Tutumları üzerinde anlamlı bir etkisi var mıdır?

Örnekteki öğretmen adaylarından 83'i erkek ve 133'ü ise kız öğrenciydi. Aynı anabilim dalında daha öncede yapılan araştırmalarda da görüldüğü gibi bu alanı tercih eden kız öğrenci sayısı genelde erkek öğrencilerden daha fazladır(Hamurcu, 2006; Hamurcu,2008 ve Hamurcu,2009). Bu durumun nedenlerinin ayrı bir çalışmanın konusunu oluşturduğu düşünüldüğünden burada üzerinde durulmamaktadır.

Uygulanan drama oturumlarının cinsiyete göre öğrencilerin tutumları üzerindeki etkilerini incelemek amacıyla da bağımsız örneklem için t-testi analizi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 6'da verilmektedir.

Tablo 6. Öğrencilerin cinsiyetine göre yaratıcı dramaya yönelik tutum puanlarına ait t-testi analizi sonuçları
(Table 6. T-Test analysis results of students' points regarding their attitude towards creative drama by gender)

Ölçeğin boyutu	n	\bar{X}	Ss	T değeri	p değeri
Genel tutumlar	E: 83	85,34	7,05	-2,638	,009*
	K:133	88,14	7,89		
Bireye yönelik tutumlar	E: 83	52,87	5,25	-2,905	,004*
	K:133	55,00	5,25		
Eleştirel tutumlar	E: 83	47,84	5,21	-2,651	,009*
	K:133	49,89	5,72		
Ölçeğin toplamı	E: 83	186,05	15,19	-3,078	,002*
	K:133	193,03	16,82		

*p< .05 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 6 incelendiğinde cinsiyete göre üç alt boyutta ve ölçeğin toplamında anlamlı farklılıklar olduğu açıkça görülebilmektedir. Aritmetik ortalamalara bakıldığında genelde kız öğrencilerin daha yüksek puanlara sahip oldukları görülmektedir. Bu durumda ortaya çıkan farklılığın kız öğrenciler lehine olduğunu söylemek olasıdır. Ulaşılan bu sonuçta Hamurcu(2009:206-207)'de 4.sınıf öğrencileriyle gerçekleştirilen çalışmada elde ettiği bulgularla benzerlik göstermektedir.

5. SONUÇLAR VE YORUM (RESULTS AND COMMENTS)

Araştırmadan elde edilen sonuçlar ve yorumları aşağıda verilmektedir,

- Sınıf öğretmenliği anabilim dalı 3. sınıfında öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarıyla bir dönem boyunca sürdürülen drama çalışmalarının onların dramaya yönelik tutumları üzerinde olumlu etkilenmeler oluşturduğu çalışmada ulaşılan bulgulardandır. Öğrencilerin ölçeğin alt boyutlarında ve toplamında genel olarak katılıyorum puanından yüksek puanlara sahip oldukları görülmektedir. Elde edilen bu sonuçlar Ünal (2004:1-15)'ün ve araştırmacı tarafından daha önce 4. sınıflar düzeyinde yapılan çalışmanın bulgularıyla benzerlik göstermektedir (Hamurcu, 2009:206-207).
- Sınıf öğretmenliği anabilim dalında Gündüz ve İkinci öğretimde öğrenim görmekte olan öğrenciler arasında ise; Genel tutumlar alt boyutunda ve ölçeğin toplamında p<.05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Bu farklılığın ikinci öğretim grubu lehine olduğu görülmektedir. Elde edilen bu sonuç Hamurcu (2009:206-207)'da 4. sınıfta okumakta olan öğretmen adaylarından elde edilen bulgularla benzerlik göstermektedir. İkinci öğretim öğrencilerinin gündüz öğretimle aralarında giriş sınavında çok fazla puan farkının olmamasına rağmen ödedikleri harçların yüksek oluşunun ve bazılarının geçimlerini sürdürebilmek amacıyla gündüzleri farklı işlerde düşük ücretlerle çalışıyor olmalarının onların derslere yönelik tutumlarında olumlu etkiler yarattığı düşünülmektedir. Onlar için bir an önce iyi derecelere okullarını bitirmek ve öğretmen olarak atanabilmek önemli bir kazanım olarak görülebilmektedir. Çünkü okullarında olası bir süre uzaması onlar için oldukça yüksek bir öğrenim harcı ödenmesini gündeme getirebilecektir. Türkiye'nin içinde bulunduğu ekonomik koşullar açısından ele alındığında ailelerin çocuklarının farklı nedenlerle de olsa okullarını uzatmalarını maddi açıdan göğüsleyebilmeleri zor görünmektedir. Çoğunluğu 4. sınıfta KPSS kurslarına devam etmek durumunda olabilecek

öğrencilerin özellikle en yüksek sayıda atama oranına sahip mesleklerini bir an önce yapabilmek için derslerine daha bir önem verdikleri düşünülmektedir.

- Araştırmada şubeler açısından yapılan karşılaştırmada ise sadece Genel tutumlar alt boyutunda şubeler arasında anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır. Elde edilen bu sonuçta Hamurcu(2009)'un sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Şubeler arasında oluşan farklılıkların onların kendi iç dinamiklerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Sonuçta şube sayıları birbirine yakın da olsalar öğrencilerin 4 yarıyıl boyunca yaşadıkları arkadaşlık deneyimleri onların özellikle dramadaki tutum ve davranışlarını etkileyebilmektedir. Sınıflara öğrenciler numaralarının son rakamlarına göre dağıtılmaktadır. Bu nedenle bazı sınıflarda kız öğrenci sayısı fazla diğeri az olabilmekte ya da başarı oranları farklılaşmalar gösterebilmektedir. Ayrıca Buca Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği anabilim dalında her ders için yeterli sayıda öğretim elemanı bulunmadığından bazı şubelerin derslerine farklı bölümlerden öğretim elemanları girebilmekte bu da bazen sınıfların kendi iç dinamikleri üzerinde değişik etkilenmeler yaratabilmektedir. Bu araştırmada grupların içinde bu yönde bir karşılaştırma amaçlanmadığı için kız ve erkek öğrenci sayılarına göre tutumlardaki olası farklılaşmalar irdelenmemiştir.
- Çalışmada son olarak ta cinsiyete göre tutumlarda oluşan olası farklılaşmalar ele alınmıştır. Elde edilen sonuçlara göre; cinsiyete göre üç alt boyutta ve ölçeğin toplamında da anlamlı farklılıklar oluşmuştur. Aritmetik ortalamalar incelendiğinde bu farklılığın genelde kız öğrenciler lehine oluştuğunu söylemek olasıdır. Ulaşılan bu sonuçta Hamurcu'nun(2009:206-207)'da 4.sınıf öğrencileriyle yaptığı çalışmada elde edilen bulgularla benzerlik göstermektedir. Buna göre kız öğrencilerin genelde dramaya yönelik tutumlarının erkek öğrencilere göre daha olumlu olduğu söylenebilir.

6. ÖNERİLER (SUGGESTIONS)

Araştırma uygulanan drama etkinliklerinin Sınıf öğretmeni adaylarının Yaratıcı Dramaya Yönelik Tutumları üzerinde genelinde olumlu yönde ve anlamlı bir etkiye yol açtığını ortaya koymuştur. Bu bulguya dayanılarak aşağıdaki önerilerde bulunmaktadır;

- Çalışmada yaratıcı drama uygulamaları kısa sayılabilecek bir süre (11 hafta süreyle ve haftada 180 dakika)olarak gerçekleştirilmiştir. Oldukça yeni ve yaparak yaşayarak öğrenmeye dayalı bir yöntem olan dramanın daha uzun bir süreyi kapsayacak şekilde planlanması ve farklı değişkenler üzerindeki etkilerinin araştırılması önerilmektedir.
- Bu araştırma sadece Buca Eğitim Fakültesi sınıf öğretmenliği anabilim dalında okumakta olan öğretmen adayları ile sınırlıdır. Benzer çalışmaların farklı üniversitelerde aynı bölümde okumakta olan daha çok sayıdaki öğretmen adayı ile yürütülerek farklılıkların ya da benzerliklerin irdelenmesi düşünülebilir.
- Drama etkinliklerinden bütün öğretmen adayları olumlu yönde etkilendiklerini belirtmişlerdir. Bu nedenle özellikle dramanın uzun soluklu bir eğitimi ve sürekli farklı liderlerle yeni çalışmaları kapsamı öngörüldüğünden, öğretmen adaylarına 4. sınıflarda seçmeli derslerde dramaya devam olanağı sağlanmalıdır.
- Ayrıca halen görev yapmakta olan her alandan öğretmenlere de Milli Eğitim Bakanlığı, Üniversiteler ve Drama eğitimi veren

çeşitli kurumların işbirliği ile (Çağdaş Drama Derneği, Oluşum Drama Enstitüsü vb.) farklı düzey ve alanlarda drama eğitimleri verilmesi uygun olabilir. Özellikle; halen verilmekte olan kurslardaki öğretmenlerden alınabilecek dönütlerin analizi ile onların gereksinimi olan alanlarda drama çalışmalarına devam edilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA (REFERENCES)

- Adıgüzel, Ö.H., (2002). Eğitimde Yeni Bir Yöntem ve Disiplin: Yaratıcı Drama, H.Ö. Adıgüzel, Yaratıcı Drama (1985-1995 Yazılar) (Ed), Cilt,1. Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Aylıkçı, Ş.E., (2001). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Drama Tekniğinin Kalıcılığın Arttırılmasında Kullanılması. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi.
- Can, B. ve Cantürk-Günhan, B., (2009). Yaratıcı Drama Yöntemini Kullanmaya Yönelik Özyeterlik Ölçeği. <http://www.newwsa.com.tr> Education Sciences.2009,Volume:4,Number:1,p:34-43. (ulaşım tarihi,20 Nisan 2009).
- Hamurcu, H., (2006), Sınıf Öğretmeni Adaylarının Fen Öğretimine Yönelik Öz-Yeterlik İnançları. Eğitim Araştırmaları. (6),24,pp.112-122.
- Hamurcu, H., (2008). The Effects of Creative Drama on Self Efficacy Beliefs of Class Teacher Candidates in Science Education. ICES'08. Eastern Mediterranean University, Fagamusta, North Cyprus, Proceedings of International Conference on Educational Science, Volume II, 965-975.
- Hamurcu, H., (2009). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yaratıcı Dramaya Yönelik Tutumları.The First International Congress of Educational Research. 1-3 Mayıs. Çanakkale- Turkey.
- Gencel, İ.E., (2009). Yaratıcı Drama Yönteminin Sosyal Bilgiler Dersi Başarısı ve Derse Yönelik Tutum Üzerindeki Etkileri. Çağdaş Eğitim Dergisi, 360.
- Karasar, N., (2006). Bilimsel Araştırma Yöntemi,16. Baskı. Ankara: Nobel.
- Koç, F., (1999). Yaratıcı Dramanın Öğrenmeye Etkisi Sosyal Bilgiler Öğretiminde Bir Yöntem Olarak, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi.
- MEB, (2003). Milli Eğitim Bakanlığı. İlköğretim Drama-1 (Öğretmen İçin). Ankara: Milli Eğitim Yayınevi.
- Oğur, B. ve Bağcı Kılıç, G., (2005), Fen Bilgisi Derslerine Drama Entegre Edilmesinin Öğrencilerin Fen Başarılarına Etkisi, Eğitim Araştırmaları. (5), 20, 178-188.
- Okvuran, A., (2000). Yaratıcı Dramaya Yönelik Tutumlar, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretimi Anabilim Dalı Yayınlanmamış Doktora tezi. (Ankara, MEB. Basımevi)
- Ömeroğlu, E., (1990). Anaokuluna Giden Beş-Altı Yaşındaki Çocukların Sözel Yaratıcılıklarının Gelişimine Yaratıcı Drama Eğitiminin Etkisi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora tezi.
- Önder, A., (2003). Yaşayarak Öğrenme İçin Eğitici Drama Kuramsal Temellerle Uygulama Teknikleri Ve Öğretimi, 5. Baskı, İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Özdemir, P. ve Üstündağ, T., (2007). Fen ve Teknoloji Alanındaki Ünlü Bilim Adamlarına İlişkin Yaratıcı Drama Eğitim Programı.

İlköğretim Online, 6 (2), 226-233. <http://www.ilkogretim-online.org.tr>

- Özer, M., (2004). İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Demokratik Tutumlara Ve Ders Başarılarına Etkisi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi.
- Özsoy, N., (2003). İlköğretim Matematik Derslerinde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılması. BAÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi. (5), 2, 112-119.
- San, İ., (2002). Yaratıcı Drama- Eğitsel Boyutları, H.Ö. Adıgüzel, Yaratıcı Drama (1985-1995 Yazılar) (Edit.) , Volume,1.Ankara: Naturel Yayıncılık.
- San, İ., (2004). Eğitimde Yaratıcı Drama, Abece: Eğitim ve Ekin Dergisi,212,3-5.
- Sağırılı, H.E. ve Gürdal, A., (2004). Fen Bilgisi Dersinde Drama Tekniğinin Öğrenci Tutumuna Etkisi, V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi 16-18 Eylül 2002 Ankara bildiri kitabı, Cilt-1,374-379. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Selvi, K. ve Öztürk, A., (2000). Yaratıcı Drama Yöntemi İle Fen Öğretimi, Eğitim ve Bilim, (25), 116, 42-46.
- Sextou, P., (2002). Drama Teacher Training in Greece: a Survey of Attitudes of Teachers Towards Drama Teachers. Journal of Education for Teaching, (28),2, 123-133.
- Susar Kırmızı, F., (2007). Yaratıcı Drama Yönteminin Okuduğunu Anlama Başarısına Etkisi ve Yönteme İlişkin Öğrenci Görüşleri. Eğitim Araştırmaları, (7), 29,59-71.
- Şahbaz, Ö. ve Hamurcu, H., (2009). Yaratıcı Drama ile Fen Öğretiminin Öğrencilerin Sözel Yaratıcılıklarına, Başarılarına ve Derse Yönelik Tutumlarına Etkisi, İlköğretim Eğitimi Dergisi, 26, 18-23.
- Şahin, F. ve Oktay, A., (1998). İlkokul Öğrencilerinde El Yapması Modeller ve Dramatizasyonla Biyolojik Kavramlar ve Aralarındaki İlişkilerin Öğretilmesi. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi,10, 265-277.
- Tokgöz, N., (2003). Biyoloji Öğretiminde Yaratıcı Drama Yöntemiyle Gerikazanım Konusunda Duyarlılık Gösteriminin Ders Araçları Üretimine Yansımaları, Ankara: Yayınlanmamış Tezsiz Yüksek Lisans Projesi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Uşaklı, H., (2007).Drama ve İletişim Becerileri. Ankara: Nobel yayıncılık.
- Üstündağ, T., (1997). Vatandaşlık Ve İnsan Hakları Eğitimi Dersinin Öğretiminde Yaratıcı Dramanın Erişime Ve Derse Yönelik Öğrenci Tutumlarına Etkisi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yayınlanmamış doktora tezi.
- Ünal, E., (2004). Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümünde Öğrenim Gören Son Sınıf Öğrencilerinin İlköğretimde Drama Derslerine İlişkin Tutumları. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. (5), 2, 1-15.
- Yavuzer, Y., Dikici, A., and Gündoğdu, R., (2008). A Creative Drama Study in Turkey About Mevlana Philosophy, Research in Drama Education: The Journal of Applied Theatre and Performance, 13,1, 87-94.

DRAMA ÖRNEKLERİ (EXAMPLES OF DRAMA)

(Uygulandığı gibi ve açıklamaları ile birlikte verilmiştir.)

ÖRNEK 1:

- **Tema: Öğretmenlik becerileri, İletişim, Liderlik ve dili doğru kullanabilme becerisi.**
- **Malzemeler:** Kâğıt, kalem, 20 adet plastik bardak.
- **Isınma ve Oyunlar:**
 - Yürüme, merhabalaşma, merhabalaşırken farklı tonlamalar kullanma (kızgın, mutlu, bitkin, bıkmış, çok sevinen, zorla merhabalaşan vb...).
 - Gruptan 3/4 çift seçilir ve ortaya gelerek az önce yaptıkları bu merhabalaşmaları (farklı ruh hallerine göre) canlandırmaları istenir. Kişilere ve izleyicilere bu durumda neler hissettikleri sorulabilir.
 - Dilin, tonlamanın ve vücut dilinin karşılıklı etkileşim üzerindeki etkileri nelerdir sorusu gruba yöneltilir, öğretmenlik becerileri ile ilişkisi kurulur.
 - "Gölge oyunu" oynanır, önde ve arkada olmanın etkileri üzerinde durulur.
 - "Ayna oyunu" oynanır ve hangi durumda zorlandıkları hakkında konuşulur.
- **Oluşumlar:**
 - "Mesaj oluşturma" çalışması yaptırılır (siz bir partinin liderisiniz ve bir selam vererek halka mesajınız hareketlerle de -vücut dili ile- anlatmak istiyorsunuz? Ne yaparsınız?). Gönüllü birkaç kişi yapabilir ve izleyenlere mesajı anlayıp anlamadıkları sorulur.
 - Lider Türkçe'yi ve vücut dilini iyi kullanabilmeli ve yönergeleri açık ve anlaşılır verebilmelidir (bu bir öğretmenlik becerisidir).
 - Sınıf beş gruba bölünür. İlk gruptan bir kişi hariç diğerleri dışarı çıkarılır. İlk kişiye aşağıda yazılı yönerge verilir/ söylenir. O kişi de tek tek içeri gelen grup üyelerine yönergeyi söyler ve gelecek kişiye iletmesini ister. En son gelen kişi yönergeyi tüm sınıfa tekrarlar. Böylece ilk yönerge ile son yönerge arasında farklılık oluşup oluşmadığı görülür. Tüm gruplar bitirince nedenleri üzerinde kısaca durulur" telgraf oyunu ile benzerliği açıklanır".
 - *Kırmızı kapaklı kitabı al, masanın yanındaki sandalyenin altına açık olarak koy.
 - *İlk pencerenin yanında duran silgiyi al, öğretmen masasının sağındaki sıraya koy.
 - *Mavi elbiseli kızın oturduğu sıradaki kalemi alıp tahtada yazı yazana ver.
 - *Siyah kaplı defterin yanında duran tükenmez kalemi al, götürüp çöpe at.
 - *Kırmızı kapaklı sürahiyi al, masanın yanındaki bardağın sol yanına bırak.
 - Benzer etkinlik vücut dili ile yapılır. Gruplar aynen kalabilir, bir kişi ortaya gelip sandalyeye oturur ve vücuduna bir şekil verir. Dışarıdan gelen grup üyesi 15 saniye onu izler ve onu kaldırarak aynı şekli vücuduyla yapmaya çalışır (bu sırada kimse müdahale etmez). Niye farklılık oluştu? (dikkat ve görsel algı farklılığı, yönergeleri alma üzerinde durulur).

- o Tahtaya bir kelime yazılır, isteyenler gelip o kelime ile ilgili "1-1,5 dakika konuşacak" diye yönerge verilir. Sınıf kalabalık olduğundan gönüllü 4/5 kişi ile yapılır (O konuda aralıksız ve hazırlıksız konuşmanın zor olduğu gözlemlenir).
 - o Kelimeler; Hoşgörü, okul, barış, veli, müzik, posta, okul vb olabilir.
 - o Tahtaya yeni bir kelime yazılır ve farklı 5 kişi seçilir, sınıftan dışarı yollanır. Onlar dışarıda iken her kelime için bir "gizli kelime" belirlenir. Kişiler 1/1.5 dakika konuşacak denir ancak gizli kelimeyi bulursa konuşma kesilir (Örnek: öğretmen / dayak, postane/pul gibi).
 - o Zaman kalırsa son çalışma olarak grup uyumu ve yaratıcılıkla ilgili çalışma yapılır. 8-10 kişilik gruplara ayrılır. Gruptaki herkes bir kelime söyler sıra ile devam edilir, son kişi cümleyi bitirir. Diğer gruptan bir kişi tahtaya yazar. Cümle anlamlı ise puan alırlar. Oyuna bu şekilde devam edilebilir.
 - o Uyumla ilgili kapanış çalışması olarak ortam uygun olursa / zaman yeterli olursa "bardak çevirme" çalışması yapılabilir. Grup uyumunu göstermek için uygun bir etkinliktir.
- **Değerlendirme:** Bugün öğretmenlik, liderlik ve dili doğru kullanma ile ilgili neler öğrendik? Sorusu gruba yöneltilir ve tartışılır. (Not: her aşamada küçük değerlendirmeler yapıldığı için toplu değerlendirme çok uzun yapılmayabilir).
 - **Yorum:** Program aynen uygulandı, öğrenciler çok eğlendiklerini ve bu sırada da birçok şeyin farkına vardıklarını söylediler. Ancak 1-1,5 dakikalık konuşma etkinliğinde öğrenciler 40-45 saniyeden fazla konuşamadılar. Bu durumda öğretmenlik becerileri arasında yer alan "dili etkin kullanma" açısından daha çok çalışmaya ihtiyaçları olduğu üzerinde duruldu. Grup uyumu çalışmasında ilk deneyen gruba göre sonraki gruplar daha başarılı ve uzun/ anlamlı cümleler kurabildiler. Bu durumu da "diğerlerinin yaşadıklarından gözleyerek taktik alma ve öğrenme, aynı hataya düşmeme çabası" ile açıkladılar. Sosyal öğrenme süreci üzerinde duruldu. En son yapılan bardak çalışması ile stres atma ve eğlenme sürecini yaşadılar, tümü ders saati bitmesine rağmen oyunu oynamak istediler.

ÖRNEK 2:

- **Tema:** Ulaşımında kullandığımız taşıtlar (İnsanların kullandıkları ulaşım araçları hakkında bilgi sahibi olma)
- **Malzemeler:** Ses kasetleri, Gazete veya dergilerden kesilmiş çeşitli taşıt resimleri (uçak, gemi, araba vb). Çeşitli yerlere ait resimler, kâğıt, kalem, yapıştırıcı, renkli kalemler vb.
- **Isınma ve Oyunlar:**
 - o Serbest yürüme, tempoya uyararak yürüme ve ikili kol kola girerek yürüme (müzik eşliğinde)
 - o Çember olma, lider bir taşıt ismi söyler, yanındaki ona ait bir şey söyler, devam eder.
 - o Tren oyunu oynanır (Önder,2003: 270).
- **Oluşumlar:**
 - o Sayışılarak üçer kişilik gruplara ayrılır. Lider daha önceden hazırladığı taşıt resimlerini gruplara verir. Gruplar 3/5 dakika düşünerek bu resimleri "**pantomimle**" canlandırırlar. Diğer gruplar izledikleri bu taşıtı bilmeye çalışırlar.

- o Bildikleri bu taşıyla ilgili açıklamalar yapmaları istenir (kim kullanır, nasıl gider vb.)
- o Üç grup birleşerek tek bir grup olur ve tek bir taşı seçer, onu bedenleriyle canlandırır. Bu gruplara yer resmi verilir.
- o Gruplar; bu taşı ve yerden (tarihi/turistik vb.) yola çıkarak bir öykü oluştururlar.
- o Grupların hazırladıkları öyküleri farklı tekniklerle sunmaları istenir grupların gerilimi içeren öyküde; en az iki teknik kullanmaları istenir (drama teknikleri hakkındaki bilgileri konusunda açıklamalar yapıldı. **Giberişçe** konusunda bilgi verildi ve doğaçlamada kullanmaları istendi ve gruplar öykülerini bir **donuk imge** temsili ile bitirdi).
- **Değerlendirme:** Grupların sunumları değerlendirilir. Taşılarla ilgili öğrenilen kavramlar (kullanan kişiye verilen adlar, hareketleri, hız vb.) üzerinde durulur.
- **Yorum:** Program aynen uygulandı, öğrenciler çok eğlendiklerini belirttiler. Bu sırada da ulaşım araçları ve taşılarla ilgili birçok yeni kavramla karşılaştıklarını vurguladılar. Hazırlanan öykülerden biri turistik bir adaya tatil gitme sürecinde yaşananları içeriyordu, diğerinde ise uçakla gidilen bir düşün töreninde yaşananlar doğaçlandı. Ancak Giberişçeyi kullanmakta zorlandıklarını ifade ettiler, bunun üzerine dilin günlük hayatımızda ve kendimizi ifade etmemizdeki önemi üzerinde duruldu.

ÖRNEK 3:

- **Tema:** Canlıların çeşitliliği (fen bilgisi dersine yönelik olarak çevresindeki canlıları ve çeşitliliğini fark edebilmeleri amaçlanmaktadır.)
- **Malzemeler:** Müzik cd'leri (hayvan, orman vb. seslerini içeren: The Sound of Nature), hayvan ve bitki resimleri, kâğıt, kalem, pastel boyalar, fon kâğıdı, yapıstırıcı.
- **Isınma ve Oyunlar:**
 - o Müzik eşliğinde yürünür ve bu sırada çalan müziğin hissettirdiği gibi yürünmesi istenir.
 - o Nehirde taşlara basılarak karşıdan karşıya geçilir.
 - o Müzik eşliğinde yürüme ve karşıdan gelen kişiyle çevre hakkında sohbet etme
 - o Müzik kesildiğinde durma ve kendini nasıl hissettiği hakkında sohbet etme
 - o Kırkayak oyununun oynanması (Önder, 2003:197)
- **Oluşumlar:**
 - o Hazırlanmış olan kartlarla "**tiyatro sporu**" oynanır (temanın orman ve canlılar olduğu söylenir, kişiler ona göre konuşurlar).
 - o İki veya üç kişilik gruplar oluşturulur, gruplara canlı resimleri verilir (bitki ya da hayvan). Daha sonra da bu canlıları "**pantomimle**" canlandırmaları istenir. Hiç ses kullanmazlar. Grup canlıyı tanıyana kadar canlandırma sürer.
 - o Canlandırmadan sonra küçük gruplar bitkiler ve hayvanlar grubu olmak üzere büyük iki grup oluşturur. Bu gruplar birer "**meclis toplantısı**" düzenlerler ve bu toplantı sırasında canlılar ortak yaşamlarına ve insanların etkilerine yönelik olarak sorunlarını dile getirirler. Bu tartışmanın sonuçlarını her gruptan bir kişi "**rapor halinde yazar**".

- o Raporlar gruba sunulur (vakit kalırsa Röportaj veya Televizyon programı şeklinde de doğaçlamalar yaptırılabilir).
- o İki grup ya da tüm sınıf birleşerek bir "**resim/afiş**" çizer ya da konuyla ilgili bir **slogan üretirler**, yazarak tahtaya asılır.
- o Konunun bitirilmesi için çember şeklinde oturur, lider "denizyıldızı" hikâyesini okur. İnsan ve çevre iletişimi üzerinde düşünceleri istenir ve değerlendirmeye geçilir.
- **Değerlendirme:** Bugün neler öğrendik sorusu yöneltilir ve çocuklara çevredeki canlılara insanların etkileri hakkındaki fikirleri sorulur, tartışılır. Çevre kirliliği ile ilgili ne düşünüyorsunuz? Konunun gelecek dramalarda işleneceği belirtilir.
- **Yorum:** Etkinlikler çok zevkli bir şekilde tamamlandı özellikle meclis toplantısı sırasında rapor yazarken grup üyeleri çok yaratıcı ve katılımcı bir süreç yaşadıklarını belirttiler. Afiş ve slogan hazırlamada çok eğlendiler ve sürenin kendilerine kısa geldiğini belirttiler. En sonda okunan denizyıldızı hikâyesi ile doğadaki canlıların çeşitliliği ve onların yaşam hakkına saygı duyma üzerinde duruldu.